

Sebastijan Pregelj

V SENCI ZLODEJSKE KREATURE

1. V soboto je Žef zgodaj zjutraj stopil na dvorišče, se pretegnil, nekajkrat zakašljal in odšepal za hišo. Iz drvarnice je vzel sekuro in začel sekati drva, da je topo odmevalo na vse strani. V kratkem je bil moker, pa ni nehal, dokler ni nasekal vseh. Takrat si je potno čelo obrisal v rokav, sedel na hlod, ki ga je že davno privlekel iz močvirja, in prižgal cigareto. Globoko je vlekel in dim dolgo zadrževal v pljučih. Vsake toliko je pogledal po blatni poti, ki vodi do ceste, kot bi koga pričakoval ali kaj; vsake toliko je zakašljal in zaklel. Že je hotel vstati in znositi drva pod streho, ko je zaslišal glasno prerekanje. Prav zanimalo ga je, zaradi česa sta se to jutro sporekli Majda in njena hči Mateja, ki živita v hiši čez pot. Prav zanimalo ga je. Pa ne, da bi bil ne vem kako radoveden. Daleč od tega. Edino... Prižgal je novo cigareto in se udobno namestil, ko se je odprlo okno. Odvrigel je cigareto in na hitro pograbil nekaj drv ter jih odnesel pod streho okoli vogala, da ga ne bi katera videla takole sedeti in vleči na ušesa. Ko se je spet vrnil, je bilo vse tiho. Kot bi se mu maloprej samo zdelo. Kje neki! Resda se ne sporečeta prav pogosto... tu in tam pa vendar! In zaradi česa? Sploh ni drugega kot neprestano Majdino vzdihovanje, da je Mateja dovolj stara, če že ne prestara... za poroko. Ona pa nič! Kot bi se iz uboge matere, ki je v življenju pretrpela toliko grenkega, hotela norčevati! O, pa bo dobila svoje. Prav zares. Da bi le ona, nesrečna mati, takrat že bila v grobu. Ker ji ni, da bi dočkala tisti dan. Ji ni! Križ božji, jo vendar vseskozi opominja, svari jo in opozarja, da je takšna reč preresna in se iz nje nikakor ne gre norčevati. Ona pa tako!

Moški je zadnja drva znosil v hišo. Ko se je vrnil k drvarnici, je na blatni poti stala Majda. Grdo ga je pogledala, da si je v zadregi poravnal hlače in se za trenutek ustavil; pozdravil jo je, takoj zatem pa odšepal okoli vogala, kot bi se bal, da mu bo zdaj rekla, kar mu je že zdavnaj hotela (pa ni našla primerne trenutka), namreč, da naj nikoli več ne postaja pred njenim oknom, še najmanj, kadar sliši, da se s hčero prerekata. Ker je prav svinjsko. Ni njegova stvar. Ni njegova stvar in pika!

Majda je zatem še lep čas stala na poti. Tu in tam je nakremžila obraz, tu in tam je jezno zamahnila z roko, da ji je dovolj. Končno si je privihnila ovratnik sivega kostima in odšla po blatni poti do ceste. Mislila si je, da je sosed v resnici do skrajnosti neuvideven. Bi nemara vsaj malo obziren človek v soboto, ko se ve, da vsakdo rad poleži malo dlje, že navsezgodaj sekal drva in ob tem vseskozi pokašljeval in glasno kle?! Kje neki! Še zdaleč ne! On pa... kot bi bil brez pameti... kot bi živel v divjini... čisto sam! Sploh pa... ni bilo prvič. Enkrat... enkrat mu bo rekla, da ji je dovolj, pa četudi... četudi. Za povrhu tista njegova viha nos in nikoli, kadar potrebuje novo krilo, ne pride do nje, za katero vsi dobro vejo, kako izvrstna

šivilja je. O, včasih je šivala za najmenitnejše butike. Prav zares. Zenske iz zaselka rade prihajajo k njej. Seveda, saj je boljša in cenejša od šivilje ob glavni cesti. In vsakokrat se pogovorijo še to in ono. Z njo se lahko. Nihče ne more reči, da Majda ne ve, kaj je v modi in kaj ne, nihče ne more reči kaj takšnega, saj je naročena na lepo število tujih revij s priloženimi kroji. Pa tudi o vsem drugem se prav rada pomeni. Nobena ne more reči, da Majda ni seznanjena z dogodki v vasi in v mestu; nobena ne more reči, da jim vsakokrat ne pove česa zanimivega. Toliko.

Mateja je tisti čas stala sredi sobe. Solzne oči je imela. Nič čudnega: ne mine teden, ko se z materjo ne bi sporekli... hudo sporekli. In zaradi česa?! Devica pomagalka, je vendar njena stvar, koliko gleda za moškimi in kdaj si bo katerega našla; je vendar samo njena stvar, ali bo to jutri ali čez petnajst let! Saj bi najraje spakirala kovčke in odšla, pa nima kam. Trgovec, pri katerem dela, ji je pred časom resda ponudil sobo pri znanu na koncu zaselka, ampak da bi sprejela njegovo pomoč: nikdar! Raje do smrti ostane v hiši z materjo. Do smrti! Globoko je vzdihovala in si v čipkast robec brisala solze.

2. S hriba je zvonilo. Nekaj otrok je bilo blizu reke. Najstarejši jih je hrabil, da so sploh šli naprej in jim je moral marsikaj obljubiti, da se niso obrnili in zbežali nazaj proti domu. Ko so bili za reko, so tiho počepeli med steblikami in čakali: najstarejši jim je rekel, da bodo videli prosojna bitja hoditi in plesati po gladini: na ta dan se vsako leto prikažejo, na ta dan stopijo iz debel onkraj reke, v katerih prebivajo duše umrlih, tako je prejšnjo nedeljo slišal govoriti stare in starejše po maši na cerkvenem dvorišču, potem je pa že res. Kar si bodo tisti trenutek, ko jih uzrejo, zaželeli, tisto bodo dobili, tisto se bo zgodilo, tako je slišal, in to je vsa resnica. Bog je priča.

Še dolgo so molče čakali med steblikami. Potem se je čisto blizu nekaj zganilo in nekaj premaknilo; otroci so se kriče razbežali. Samo najmanjši. Dejče, je ostal tam, ker se je z nogo ujel v korenino, padel po tleh in negibno obležal. Zaprl je oči in čakal, kaj bo. Zdelo se mu je, da bo zdaj zdaj skozi trstje stopila zver, ki ima volčjo glavo, labodje peruti in kačji rep... da bo zdaj zdaj skozi trstje stopila tista prekleta zver, o kateri mu je oče ne dolgo tega pripovedoval, in ga požrla, ker je šel za reko. Štel je. Do osemnajst in naprej... do šestintrideset in naprej. Pri enainosemdeset je odprl oči. Obrnil je glavo in se dvignil na komolca: ničesar ni bilo. Že se je dvignil s tal, že je stopil na pot, ko je tik za njim zavreščalo in zaplahutalo. Dejče se je obrnil, pa ničesar ni videl. Stekel je proti domu.

Doma so že vse vedeli. Ko je pritekkel na dvorišče, je oče iz hlač potegnil pas. Mama ga je vsa v solzah zgrabila za levo in jokala, naj pusti ubogega otroka, kaj ne vidi, da je že tako ves obtolčen in potemtakem res ni treba, da ga še on. Ni pomagalo. Moški jo je odrinil in stopil pred otroka: kolikokrat sem ti rekel, da ne hodi za reko? No?! Dejče je skomignil z rameni in si s prstom obrisal nekaj krvi s komolca. Nisi si zapomnil, je oče dvignil desno in udaril, ampak tokrat si boš. Ženska si je obrisla solzne oči in odšla v hišo. Pokleknila je pod razpelom na steni, se pokrižala in zmolila očenaš. Zunaj je moški vse glasneje klel in udarjal po otroku, ki je na ves glas kričal, da nikoli več ne pojde za reko. Nikdar več! Moški je udarjal, dokler ni bil ves moker in ga je bolela roka, da je niti dvigniti ni mogel. Takrat je spustil otroka, ki se je opotekel do klopi ob hiši in legel nanjo. Moški je šel v hišo in stopil naravnost pred gospoda Amanda. Ženska mu je prikimala, si s hladno vodo oprhala zabuhel obraz in pohitela po cesti proti župnišču.

Amand jo je skrbno poslušal. Vsake toliko ji je prikimal, vsake toliko je

globoko vzdihnil in nagubal že tako zgubano čelo. Na koncu je vstal s stola, si ogrnil plašč in glavo prekril s črnim klobukom: pojdiva, Marta. Na široko je odrinil vrata in s tal pobral torbo. Po poti je molčal, ženska pa tudi nič ni rekla, da bi si ne mislil, kako hudičevo klepetava je. Ko sta prišla do hiše, je Tone stopil pred Amanda in ga zgrabil za roko: ne morete si misliti, kako neskončno sem vam hvaležen, da ste si vzeli čas. Povedala vam je... nesrečni otrok je šel za reko in videl tisti prekleti stvor, ki je že marsikaterega otročiča pogubil, ki je že marsikatero devico onečastil, ki je že marsikatero svetišče oskrunil... Vse vem, je Amand zmignil z glavo in zavrtel prstan na mezincu leve roke, zdaj pa pripelji otroka, da mi sam pove, kaj je videl, da mi s svojimi besedami opiše prikazen. Takoj, je prikimal moški in pomignil ženski, naj za božjo voljo ne stoji kot iz kamna, pač pa naj v hišo pripelje otroka, da gospodu pove, kakšen stvor je videl. Ženska je odšla ven. Še nekaj časa je čepela ob otroku, ki je ležal na klopi, še nekaj časa ga je božala po obrazu, potem mu je rekla, da bi gospod Amand hotel slišati, kaj je videl za reko. Prijela ga je za roko in odpeljala not.

Amand je sedel na stolu ob mizi, v naročju je imel torbo, ki jo je prinesel s seboj. Skrbno je poslušal otroka, ki je govoril, da sploh ni hotel za reko in da sam nikdar ne bi šel, pa so ga pregovorili. Tam... no, tam je videl tisto grozovito kreaturo, ki ima volčjo glavo, labodje peruti in kačji rep. Amand je vzdihnil: diabolus enim et alii daemones a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Moški in ženska sta se spogledala, ker nista razumela, ampak roko na srce: prav jima je bilo tako. Naj gospod Amand le govori s svojimi odrešilnimi besedami, ki edine morejo obvarovati nesrečno dete pogube. Zatem je Amand odprl torbo, ki jo je imel na kolenih, izvlekel podobico svetega Antona in jo podal otroku: vedno jo imej pri sebi... on edini te more obvarovati pred kugo, pošastjo, ki ni drugega kot zlodej z vsemi zli duhovi, kar jih je. Dejče je v roke vzel podobico in jo poljubil (kot ga je učila mama), da se je Amand zadovoljno nasmehnil, ga pobožal po glavi in mu prikimal: vidiš, tako je prav. Še malo, pa je vstal od mize. Nikar, je ženska stopila do njega, boste vendar ostali na kosilu. Res ni potrebno, se je Amand zahvalil za povabilo in stopil do vrat. Preden jih je odprl, se je obrnil proti ženski: vsak dan ga pripelji. Dobro, mu je Marta hvaležno prikimala in stopila za njim, pripeljala ga bom... seveda ga bom pripeljala.

3. Štirinajst dni kasneje je bil praznik. V vas je prišlo vse polno trgovcev, ki so ob cesti razpostavili stojnice. Najprej so se okoli njih nabrali otroci, ki so precej vedeli, kateri ima kaj in po koliko. Še malo, pa so do stojnic prišle tudi ženske, ki so si podrobno ogledovale svilene rute, ogledala in damske dežnike, da bodo kasneje pripeljale može in jim pokazale, kaj so si izbrale. Le kateri more biti tak stiskač, da na dan blažene svetnice, ki jih že stoletja varuje s hriba nad vasjo, svoji ne bi kupil tega ali onega, še posebej, če je sosedova od svojega dobila celo nekaj več? Lepo prosim, vsako leto je enako: sprva možeje res zamahujejo z rokami, da vsesкупaj ni nič vredno in da so trgovci goljufi brez primere, ampak že p. ed poldnevom jih ženske z najrazličnejšimi obljubami omeščajo do tolikšne mere, ča dobijo vse, kar so si ugledale (in še več). Kako je naslednjo nedeljo, ni nobena skrivnost: na cerkvenem dvorišču se zberejo dobro uro pred daritvijo; glasno govorijo, kaj je katera dobila od svojega in koliko je stalo. Starejše godrnjajo, da so bile rute in predpasniki dražji kot pred letom, mlajše ponavljajo, da je pravzaprav vseeno, ker tako ničesar niso plačale same, vse pa so mnenja, da bi morali takšen semenj imeti vsaj trikrat, če ne štirikrat letno. Možeje stojijo stran od njih, ob pokopališkem zidu.

Vejo, da jim bodo ženske doma povedale zadnjo podrobnost, četudi jih ne zanima; vejo, da bodo morali še lep čas poslušati, kaj je dobila ta in kaj ona.

Tone, Marta in Dejče so bili pri stojnicah nekaj pred deveto. Ženska je pohitela do svilenih rut in glavnikov, moški je otroka peljal do slaščic in mu kupil sladkorno peno. Slaščičar, debel in poraščen moški, je otroka potrepal po rami in mu v dlan stisnil nekaj bonbonov za povrh: zadaj, na travniku postavljajo vrtljak. Pojdi in poglej. Dejče je stekel za stojnico in obstrmel: v resnici je nekaj mož postavljalo vrtljak, velik in bleščeč, na katerem je bilo vsepolno grivastih konj in zloščenih voz. Moški v črni obleki, s polcilindrom na glavi in zlato uro v žepu, je stal ob strani in s sprehajalno palico kazal, kam naj postavijo to in kam to. Vsake toliko je povzdignil glas, naj bodo bolj pazljivi in naj se za božjo voljo nikar toliko ne obotavljajo: vrtljak bi moral stati že včeraj. Že včeraj! Kdo mi bo povrnil škodo, lepo prosim, kdo?! Dejče je jedel sladkorno peno in gledal može postavljati tisto prekrasno reč; upal je, da mu oče kasneje plača nekaj krogov. Ko je bila sladkarija pri koncu in je v rokah držal samo še leseno paličico, ga je Tone prijel za roko in potegnil za seboj: kasneje ti plačam nekaj krogov, zdaj pa poglejva, kje je mama. Ha, povem ti, tam, kjer prodajajo svilene rute in podobno... ne more biti drugače. Ampak, o, to veš, da jo imam rad... tisto, ki si bo izbrala, tisto ji kupim, pa naj stane, kolikor hoče. Če bo hotela, ji kupim dve. Me sliši?! Dve svileni ruti ji kupim! Da ne bo kdo rekel, kako prekleto slab sem z vama. Da ne bo kdo rekel! Kar povej, če hočeš še bonbonov... slišiš, če hočeš še bonbonov, mi povej, pa ti jih kupim. No, jo kje vidiš, povej, jo kje vidiš?

V kratkem je Tone zagledal Marto pri stojnici z glavniki, svilenimi rutami in podobnim; še malo, pa je stal ob njej in jo vprašal, če si je že izbrala. Marta je skomignila z rameni, da ne ve, ker je vse tako drago. Nič zato, je moški povzdignil glas, povej, katero hočeš. No, povej! Marta je nekaj časa skomigala z rameni, potem je vendar s prstom pokazala eno. Tone jo je snel z vrvi in si jo natančno ogledal: lepa je, zares lepa. Kupim ti jo. In če hočeš... še katero. Samo povej! Ne, je ženska dvignila roki, saj ne potrebujem dveh. Dovolj jih imam. Doma jih imam več kot dovolj. Dobro, ji je moški prikimal in ruto podal trgovcu, ki jo je skrbno zvil v pisan papir. Devetsto. Tone je nagubal čelo, kot bi na rutah ne pisalo, po koliko so, in vendar iz žepa izvlekel denarnico. Odprl jo je, počasi naštel devetsto in denar položil na glavnike in ogledala. Trгоvec ga je zvil, potisnil globoko v hlačni žep in ponovil, da je ruta iz najboljše kitajske svile in zato na soncu ne bo pobleдела, kot se to zgodi z rutami, ki jih prodajajo mešetarji na drugi strani ceste. Tiste rute niso nič vredne. Nič!

Tone, Marta in Dejče so šli do zadnje stojnice. Otrok je vseskozi pogledoval nazaj proti vrtljaku: če so ga že postavili. Pa ni mogel videti. Pri zadni stojnici so se obrnili in se počasi vračali. Marta je vprašala Toneta, če si ne misli ničesar kupiti. Moški je zamahnil z roko, naj takšno lepo pozabi. Niti brivskega aparata, ki si ga tako želiš? Niti brivskega aparata. Potem je molčala. Ko so prišli do stojnice s sladkarijami, je moški obstal in pogledal otroka: slišiš veselo muziko? Dejče mu je prikimal. Povem ti, je moški levo zatlačil globoko v žep, vrtljak se že vrti. Pridi! No, nikar ne stoj, se je zrinil med ljudmi proti stojnici in mimo do vrtljaka. Otrok je šel za njim. Pred debeluhom s polcilindrom na glavi in zlato uro v žepu je obstal. Komaj je čakal, da se vrtljak ustavi in da oče debeluhu v dlan spusti nekaj cekinov.

Doma je Marta kar takoj iz papirnatega zavoja vzela ruto in si jo poveznila čez glavo. Stopila je pred ogledalo in nekajkrat ponovila: še nikoli nisem imela tako lepe. Še nikdar. Stric Leopold mi je že davno prinesel podobno... ampak tista ni bila tako lepo poslikana niti iz tako gladke svile. Ja, ji je prikimal Tone, ta ruta je iz

najboljše kitajske svile. Povem ti: ne govorim kar tako. Nekaj malega tudi sam vem o teh rečeh. Ne prav veliko, toliko, da ti lahko povem, katera svila je dobra in katera ne, pa že. V roke je vzel ruto, ki jo je ženska medtem razvezala in snela z glave, ter jo nekajkrat potegnil med prsti. O, se je nasmehnil, to je najboljša kitajska svila, stopil do mize in razgrnil ruto. Pridita sem. Oba. Marta in Dejče sta stopila do mize. Vidita, to so Benetke, prečudovito mesto, ki stoji na vodi. Na vodi? se je začudila ženska. Vendar ni mogoče. Da ni mogoče?! je moški nekoliko povzdignil glas in se zarežal. Še kako je mogoče! Prečudovito mesto stoji na vodi. Viktor, šofer s konca zaselka, je že bil tam. Če mi ne verjameta, ga vprašajta. Sama ga vprašajta! Marta in Dejče sta si natančno ogledovala sliko na ruti. Ženska je tu in tam dreznila otroka: poglej, te hiše stojijo na vodi. Kot v nebesih. Samo da tam stojijo na oblakih. Otroku ji je vsakokrat prikimal. Čez čas je pa z obema rokama ruto dvignila z mize in si jo ponovno poveznila čez glavo: povejta, sem lepa? Lepa, ji je prikimal Tone, zares lepa. V nedeljo moraš imeti to ruto. Moraš! Nobena druga od svojega ni dobila tako prečudovito poslikane. Nobena, to ti povem. Ti pa, kakor hočeš... Imela jo bom, mu je prikimala ženska, seveda jo bom imela. Naj le vidijo, kako lepo ruto si mi kupil! Ha, se je moški prestopil, naj le vidijo, da je najdražja, kar jih je bilo mogoče kupiti, naj le vidijo, da je iz najboljše kitajske svile. In če bi hotela... dve bi ti kupil, pa si se branila. Zapomni si: dve bi ti kupil. Toliko. Potem je odšel za hišo. Ženska je z glave snela ruto, jo razgrnila po mizi in otroku začela pripovedovati o mestu, ki stoji na vodi, kot bi že bila tam ali kaj.

4. Majda je tisti čas stala med ženskami pri mostu. Glasno je govorila o Tonetu, ki je stebel otroka kot psa, samo zato, ker je šel nesrečni Dejče za reko. Ne more biti res, so ženske odkimavale z glavami. In še kako je res, je Majda povzdignila glas, še kako je res! To sploh ni vse... poklicali so gospoda Amanda, ker naj bi bil otrok za reko videl pošast, zlodejsko kreaturo! Nikar! O, pač. Kaj so imeli, tega pa ne vem. Tako vam rečem, je nekoliko kasneje, ko so že govorile o rečeh, ki so jih pravkar videle na stojnicah, spet spregovorila, če bi bila Marta, mu kaj takšnega nikdar ne bi dovolila! Da bi mojega otroka tepel s pasom! S pasom?! Ja, s pasom! In sploh... saj ni nobena skrivnost: Dejče ni Tonetov. Kaj?! so zdaj stegnile vratove tudi tiste, ki so še ravnokar vzdihovale, kako Majda nesramno otresa svoj babji jezik vedno in povsod, nebeški oče more pa vedeti, kaj od tega je res. Nemogoče! Pa nič, se je nasmehnila in zmignila z rameni, saj vas ne silim, da mi verjamete, ampak z mojega okna se vidi njihovo dvorišče... Tako vam povem: Viktor je tisto leto večkrat prišel naokoli. Kajpak, kadar Toneta ni bilo doma. In Tone je bil tisto leto često zdoma. Toliko, se je obrnila, kot bi hotela oditi. Čakaj malo, so jo ženske ustavile. Povej nam več. Lepo prosim, ni moja stvar. Ni moja stvar in pika. Potem so še dolgo govorile o rutah in ogledalih. Dokler nista mimo prišla Žef in Marija. Takrat je Majda spet postala glasnejša: tale šepavec... tale si pa privošči! Vsako soboto že navsezgodaj seka drva. Že navsezgodaj! Ko bi pri tem glasno ne hropel in pljuval, bi še bilo... In to, no, to je pa res svinjsko: kadar se z Matejko pogovarjava, venomer vleče na ušesa. Vam povem, kot pohabljena kokoš čepi za drvarnico in vleče na ušesa! Zares svinjsko, so ji prikimale ženske.

Nekoliko kasneje se je Majda v resnici poslovila in odšla. Da bi si ženske pri mostu mogle misliti, kako nemogoča je: dokler more vrteti svoj jezik in jo poslušajo, je med njimi, tisti trenutek pa, ko ji zmanjka takšnih in drugačnih, se na hitro poslovi in odide, kot bi je sploh ne zanimalo, kaj si ženske mislijo o letošnjem sejmu in še o čem. Pa nič. Naj so si mislile tako ali ne, vsaka je bo spet vesela, ko jo sreča, vsaka bo z veseljem prisluhnila o Tonetu in Marti, o šepavcu ali gospodu Amandu,

in prav nobena ji ne bo zamerila, če kasneje ne bo z zanimanjem prisluhnila njenemu pripovedovanju in jo bo namesto tega na lahko prišla pod roko: zdaj se mi pa res mudi. Majda ima pač svoje poti. In prav je tako.

5. Žef je stal pri drvarnici za hišo, ko je zagledal Majdo prihajati po blatni poti. Še malo, pa se mu je zazdelo, da je ženska obstala. Ni si mislil, ali zaradi njega ali kaj. Čisto mogoče, da ga vidi, ja, čisto mogoče, da ga vidi od tam in si misli kaj slabega, najmanj pa, da postaja za drvarnico, ker bi hotel slišati, ali bosta z Matejo govorili, ali pa bosta spet nekaj dni trmoglavo molčali, se ena pred drugo zapirali v sobe in hodili vsaka po svoje. Čisto mogoče, da se mu bo skušala prikristi za hrbet, ga zgrabit in mu reči, kar mu gre. Iz žepa je izvlekel robec in si obrisal potno čelo. Mislil si je, da mu je takšnega treba še najmanj – še najmanj! Zato se je obrnil in pohitel okoli vogala. V hiši si pa ni mogel kaj, da ne bi stopil k oknu: prav rad bi jo videl pritajeno se privleči okoli vogala; prav rad bi jo videl potem, ko za hišo pri drvarnici ne bo našla nikogar, še najmanj njega, o katerem tako rada reče, da je pohabljen kokoš, ki nima boljšega dela od čepenja na drveh za hišo in prisluškovanja. O, presneto! O, jebemti! je že naslednji trenutek zaječal Žef, se na vso moč pognal iz hiše in stekel po blatni poti proti cesti, kjer je Majda še maloprej stala, potem se je pa nekajkrat zazibala naprej in nazaj ter padla naravnost na obraz. Ko je bil pri njej, jo je obrnil na bok in skušal s prsti poiskati žilo na vratu, da bi otipal, ali še ima utrip, pa je imel za kaj takšnega preokorne prste. Dosti preokorne. Zato je takoj zatem vstal in stekel proti sosedovi hiši: Tone... prekleto! Tone! No, je nekoliko znižal glas, ko je sosed stopil iz hiše, hitro pridi... Majda, ga je zgrabil za roko in povlekel za seboj.

Ko sta bila pri ženski, je Žef začel govoriti, kako jo je že od daleč videl prihajati in se mu je precej zazdelo, da se nesrečna ženska čudno opoteka. Zares čudno. Še malo, pa je obstala in se zazibala levo in desno, desno in levo ter trenutek zatem padla naravnost na obraz. Ja, mu je prikimal Tone, zdaj jo pa zgrabi za noge, da jo odneseva v hišo. Ko sta prišla na dvorišče, se je Marta pokrižala in zajecljala: nesreča... nesreča. Na široko je odprla vrata in stekla naprej, da bi s postelje pometala vse, kar je bilo na njej, pa ji ni uspelo, ker sta bila moška takoj za njo. Majdo sta položila v posteljo in se umaknila nazaj. Naj se nadnjo skloni Marta, naj ji ona utipa žilo in vse drugo... če drugega ne, ima čistejše roke od njiju, ki ju je nesreča presenetila pri delu... in zagotovo se na takšno od vseh spozna najboljše, ker je ženska in ženske se na takšno v resnici spoznajo boljše od moških, pa naj kdo reče tako ali tako. Nihče še ni pozabil, kako je bilo tistikrat, ko je sosedovo Alenko pričila kača: Marta ji je s kuhinjskim nožem odprla rano in izsesala strup. Umrla bi, sosedova Alenka bi zagotovo umrla, ko bi ji Marta dovolj hitro ne bila izsesala strupa. Tako je bilo. Zato sta se Tone in Žef umaknila nekaj korakov nazaj. Dokler se ni Marta obrnila proti njima: nobene potrebe ni, da sta v sobi. Prav nobene. Namesto tega naj gre eden pogledat, če je Matejka doma, je pomignila proti Žefu, drugi pa naj pokliče zdravnika in za vsak primer gospoda Amanda. Človek nikdar ne more vedeti. Nikoli.

Pol ure kasneje je bila Tonetova hiša polna. Vsi so prišli: Žef z Matejo in Tone z doktorjem Florjančičem in gospodom Amandom. Mateja je pred materjo padla na kolena in zajokala, da je vsega kriva ona, kdo pa drug?! Ne mine teden, ko se ne bi sprekli. Hudo sprekli! Ni čudno... prav zares ni čudno, da ji je od vseh skrbi počilo srce! O, žalost... žalost! Nikar, ji je Tone na ramo položil roko, vse bo še dobro. Dejče je nekaj časa stal med vrati in gledal not, potem ga je pa šepavi Žef iznenada zgrabil okoli pasu in stekel ven. Zunaj si ga je posadil na rame in z njim

tekal po poti gor in dol. Mislil si je, da je tako najboljše, prav zares, ker ni nobe: € potrebe, da je otrok v hiši prav zdaj, ko notri leži sosedova Majda in nihče ne more zagotoviti, da že naslednji trenutek ne bo izdihnila duše: niti doktor Florjančič, ki je marsikatero bolezen ozdravil, niti gospod Amand, ki je marsikatero dušo rešil večnih ognjev. Pa tudi sam si pravzaprav ni želel biti v hiši, ker se je bal trenutka, ko bo nesrečna ženska krčevito dvignila levo roko, poslednjič pogledala skozi okno po ravnini, ki že izginja v meglicah, ter glavo spustila nazaj na blazino; bal se je trenutka, ko bo ženska poslednjič vzdihnila in nekoliko nagnila obleden obraz, da ji bodo mokri lasje padli po očeh in ustnicah, ter se za vse večne čase stekleno zastrmela v strop. In ne bi hotel biti zraven, ko bo doktor Florjančič rekel, da se takšno lahko primeri vsakomur, vse je samo vprašanje časa; ne bi hotel biti zraven, ko bo Amand po prostoru začel škropiti blagoslovljeno vodo in glasno prositi vsemogočnega nebeškega očeta, naj nesrečničino dušo sprejme v božje kraljestvo.

Ko sta kasneje Tone in Mateja položila Majdo v avto in jo odpeljala po blatni poti proti cesti, je Žef z otrokom na ramenih spet prišel na dvorišče: sta jo odpeljala v bolnico? Ja, mu je prikimala Marta in stegnila roki, da se je mogel Dejče spustiti v njeno naročje. V kratkem sta bila na dvorišču tudi gospod Amand in doktor Florjančič. Hja, se je šepavi Žef takoj zatem odkašljaj, samo toliko: ravno sem stal ob oknu, ko se je primajala po poti. Morate me razumeti: najprej sem mislil, da se mi samo zdi... ja, prav res... potem... no, potem sem bil pa prepričan, da se v resnici maje, kot bi... veste, kaj mislim? Ne, je odkimal gospod Amand, ne vem, kaj misliš. Ah, je moški nekoliko dvignil roki, da je preveč spila. Pri teh besedah sta se moška spogledala; Amand je globoko vzdihnil in prekrizal roki, Florjančič pa se je popraskal po bradi in vratu, da ne ve. Res ne bi hotel reči... ne tega ne onega, ker takšne še nisem videl. Mogoče se motim, ja, verjetno se motim. Še malo, pa je padla naravnost na obraz. Takoj sem stekel... naprej veste, kako... Ja, mu je prikimala Marta, ki ni hotela, da takšno govori pred gospodom Amandom in doktorjem Florjančičem, naprej vemo, kako je bilo.

6. Naslednje dni je Mateja večinoma presedela na postelji v svoji sobi. Mislila si je, da je samo ona kriva za materino bolezen, samo ona in nihče drug! Ni minil teden, ko se ne bi sporekli. Hudo sporekli. Pa je bilo vsega tega treba? Če je bilo treba?! Jezus križani, nikar! Nikar! Resda je vsakokrat začela mama, ampak to niti ni tako pomembno. Če bi imela srce, če bi Mateja imela vsaj malo srca, bi materi nikdar toliko ne oporekala. Nikdar! Tako pa: nima srca, ne, nima srca, pač pa kamen... marmor... črn marmor! Vsake toliko je vstala s postelje, stopila do razpela, upognila glavo, se pokrižala in zmolila očenaš. Kakšen dan je pomislila, da bi šla h gospodu Amandu: plemeniti mož bi ji gotovo znal svetovati, pa se je navadno že naslednji trenutek premislila. Ni hotela, da jo vidijo hoditi k Amandu. In tudi: ni bila prepričana, da je vse, kar govori Amand, res. Roko na srce: kdo pa je vaščanom rekel, da ne bo ne toče ne kobilic, če bodo vsak večer prihajali prosit milosti v svetišče; lepo prosim, kdo pa je vaščanom rekel, da more edino sedemdesetnevni post preprečiti hudo povodenj?! Vse je prišlo: toča in kobilice in povodenj.

Devetnajst dni kasneje se je Majda vrnila iz bolnice. Kako čudovit dan! Mateja je bila srečna kot prej dolgo ne. Kako tudi ne bi bila, ko se je iz bolnice vrnila ljuba mati. Že navsezgodaj se je pripeljala s taksijem. O, Mateja je slišala avto, ki je ustavil pred hišo, pa si niti mislila ni, da bi mogla biti mati, zato ni stopila do okna in pogledala dol. Kako je bila presenečena, ko je odprla vrata! Ljuba mati se je vrnila iz bolnice. Prej... še zdaleč se ne sliši lepo, ampak... Mateja je že mislila, da se iz

bolnice več ne vrne; ja, bala se je, da nekega dne prejme telegram, ki ji sporoča žalostno novico in – seveda – opomin, naj poskrbi za čimprejšen pokop. Pa zdaj?! Saj ne more biti res... Kako čudovit dan!

Majda je mrko gledala okoli sebe in vseskozi spraševala Matejo, če ji je nemara žal, da se je vrnila iz bolnice. Kajpak, ljubeča hči bi ji pritekla po stopnicah naproti; kajpak, ljubeča hči bi ne naredila tako začudenega obraza, ko bi jo zagledala na vratih! Mateja pa – saj ni, da bi človek izgubljal besede: mirno je sedela na postelji in se, ko je zaslišala trkanje, prav počasi odmajala k vratom. Tega Majda zlepa ne pozabi: kako dolgo je morala čakati pred lastnimi vrati! Sreča, da ljubi mož ni dočakal žalostnega dne – še sreča! Kako nesrečen bi bil. Gotovo bi mu počilo srce. Zagotovo. O, tega Majda zlepa ne pozabi: kakšen obraz je napravila Mateja, češ, kaj nisi umrla? Nemara prekrasni hčerki ni prav, da si je opomogla; ji ni prav, da se je vrnila domov? Je že vse preračunala, namreč, koliko dobi za materin nakit in koliko za šivalni stroj? Ji je zdaj prekrižala račune? Ho, ho, Matejka, ljubica moja, tako preprosto pač ne more biti! Tako preprosto že ne. Treba se bo bolj potruditi, da dobiš moj nakit, treba se bo hudičevu namučiti, da dobiš šivalni stroj in blago, ki ga hranim v stari skrinji! Mateja sploh ni mogla razumeti. Kako ji more ljuba mati očitati kaj takšnega?! Resda se tu in tam sporečeta; resda minejo tudi dolgi dnevi, ko ne spregovorita, ampak tisto... ni nič tako strašnega. Da bi ji bilo žal, ker si je opomogla?! Kako jo more vprašati kaj takšnega?! Naj se ji takoj posuši jezik, če je rekla kaj podobnega; naj ji precej strohni srce, če si je zaželela kaj tako strašnega!

Še malo, pa je Mateja imela solzne oči; še malo, pa je glasno zajokala, ker mati ob snidenju – namesto da bi jo močno objela in poljubila – govori tako, kot bi bila Mateja strupena kača, ki ji je še ta trenutek potrebno oddrobiti glavo, da ne bo nekega dne v zibelki ovila speče dete in ga ugriznila v vrat. Glasno je jokala in vzdihovala, da je to preveč. Preveč in bog je priča! Pa Majda ni in ni nehala: še naprej je ponavljala, da si je nesrečna hči želela njene smrti; še naprej je globoko vzdihovala in spraševala, s čim si je to zaslužila. Dokler ni Mateja vstala in stekla v svojo sobo, kjer se je zgrudila na posteljo in jokala, jokala, jokala... Majda je še stala sredi sobe in šepetala: ničesar ne dobiš po meni, še najmanj prelepo blago, ki ga hranim v skrinji, še najmanj šivalni stroj... tako da veš! Le kako moreš biti takšna, le kako?

7. Dejče, Dejče! je Marta stala na dvorišču in klicala otroka. Še malo pa je deček priteknel izza grma. Pridi, ga je ženska prijela za roko in odpeljala v hišo, roke in obraz si umij... potem gresta z očetom v trgovino po barvice in papir. Dejče se je na hitro umil in stekel nazaj na dvorišče, kjer je Tone že sedel na starem mopedu. No, skoči gor, mu je pomignil z roko, in dobro se me primi. Trenutek zatem sta zdrvela po nasipu proti cesti in naprej v vas.

Nekaj žensk je stalo pred mostom, ko sta se peljala mimo. Ena je govorila, da Mateja ničesar ne dobi po Majdi. Saj bi bila neumna, ko bi ji kaj zapustila! Kako pa je bilo, ko se je nepričakovano vrnila iz bolnice? No, kako je bilo?! Matejka ji skoraj ni hotela odpreti vrat. Sama sreča, da je uboga Majda ni zalotila s kakšnim moškim. Sama sreča! Ker se predobro ve, kako gre danes takšno. In Mateja ni nobena izjema, četudi bi kdo rekel, da je enkrat samkrat ni slišal reči slabega o materi, četudi bi kdo rekel, da gre vsako nedeljo k maši. Katera pa ne hodi k maši vsako nedeljo, lepo prosim?! Mateja ni nobena izjema. Prav nasprotno: takšne, ki molčijo, so najslabše. Resda se vseskozi prijazno nasmiha, resda pomaga materi pri tem in onem, ampak kaj se skriva globoko v njenem srcu, tega ne ve nihče. Čisto mogoče,

da je že vse preračunala, pa se je uštelala! Še je pravica na tem svetu. Še je pravica na svetu, so ji pritrdile ženske. Če vprašate mene, bi jo nagnala. Brez milosti. Ampak... Majda ima srce veliko kot je stolna cerkev. Ne bo je odgnala od hiše. Še očitala ji ne bo ničesar. Toliko jo poznam.

Ko sta se Tone in Dejče peljala nazaj proti domu, je nekaj žensk še stalo pred mostom, še so govorile o Majdi in Mateji, ki ni dosti boljša od zmaja in stare kače.

Doma je otrok takoj stekel v hišo, sedel za mizo, iz plastične vreče vzel barvice in liste ter začel risati. Tone je še nekaj časa ostal na dvorišču. Iz drvarnice je prinesel škatlo z orodjem in počepnil ob mopedu. S krpo je prijel svečko in jo počasi odvil. Ni bil prepričan, ali ima motor tako nenavaden zvok zaradi svečke ali česa drugega. Čez čas je pa vstal in si potno čelo obrisal v rokav. Pljunil je vstran in zagodrnjal, da bi bilo najpametneje kupiti nov moped. Najpametneje! Kdaj že se je odločil. Samo ni nikoli dovolj denarja. Ker so vedno druge reči, ki jih pri hiši potrebujejo bolj kot nov moped. Dosti bolj. Prejšnjo pomlad so kupili pralni stroj. Marta ga je bila vesela bolj kot vsega na tem svetu. Še prej so kupili zmrzovalno skrinjo. Prav zares so potrebovali pralni stroj in zmrzovalno skrinjo bolj kot nov moped.

8. Na večer je Majda sedela na postelji. Iz skrinjice z nakitom, ki jo je imela v naročju, je jemala prstane in zapestnice, naprsnice in ogrlice ter jih z vso skrbnostjo zlagala na blazino pred seboj. Ko je bila skrinjica prazna, jo je previdno odložila na tla. V roke je vzela zlato zapestnico in si jo dolgo ogledovala. Spomnila se je časov, ki so minili bogve kdaj, in so do tega trenutka tičali globoko v zaprašenem kotu spomina, kot bi se jih sramovala. Pa ne zaman. V vseh teh letih so se razrasli po njej kot bršljan, kot zel, kot borovnice na obrobju gozda, da morejo ta trenutek z vso slo po življenju vzbrsteti kot mlado drevje spomladi, da se morejo to minuto razcveteti in široko odpreti vsemu stvarstvu v dar... In je pred Majdo naenkrat stal pokojni mož, ves mlad in močan. Pa ženska ni bila prav nič presenečena. Kot bi se ljubi mož vračal vsakokrat ob polni luni. Še malo, pa je sedel na posteljo poleg nje in jo z levo objel čez rame ter stisnil k sebi: rad te imam. Majda mu je na prsi prislonila glavo in vzdihnila: vem. Dolgo sta molčala. In si je mislila, da je najbolj srečna ženska na svetu, ker ima nekoga, ki jo brezmejno ljubi, nekoga, ki mu ni težko prehoditi sedem tisoč milj, da pride k njej. Močnejše se je privila k moškemu in zašepetala: lepo mi je. Moški se je nasmehnil in jo pobožal po obrazu. Zdelo se ji je, da traja štiristo let. Potem je odprla oči in se vzravnila: nikogar ni bilo v sobi. Sploh ni bila osupla, ker je vedela, da je moral nazaj. Prekrižala je roki: rada te imam, rada te imam sedem tisoč milj daleč! O, ljubi moj Fran, so ji po licih spolzele grenke solze.

9. Mesec in pol kasneje so se nad ravnino z vseh strani zgrnili težki oblaki. Močan veter se je zaganjal v krošnje topolov obkraj makadamske ceste, kot bi hotel pred poldnevom z vej potrgati orumenelo listje. Črna zemlja se je tisto dopoldne zdela še bolj črna in spodrezana koruzna stebela v nepravilnih vrstah še bolj zlata. Visoka trava ob izsušenih kanalih se je od jutra upogibala pod sunki vetra. Tik pred poldnevom je z neba padla debela kaplja. Čisto blizu se je oglasila ptica. V istem trenutku je skozi črnomodre oblake zasvetilo sonce in bi se lahko zazdelo, da se bo zdaj zdaj razjasnilo in se bo veter polegel; lahko bi se zazdelo, da se bo povsem umirilo, pa je takoj zatem zagrmelo, da sta se stresla nebo in zemlja. Čisto blizu se je še enkrat oglasila ptica, potem se je ulilo, kot bi prej sedem let ne deževalo. Ni bilo dolgo, pa so bile njive in travniki pod vodo.

Tone je stal ob oknu. Misli si je, da so še zadnji čas pospravili pridelke z njiv,

da so še zadnji čas pograbili travo in jo na vozovih odpeljali pod kozolce. Marta in Dejče sta sedela za mizo. Otrok je imel pred seboj risalni list in barvice. Vse dopoldne je risal. Ženska je polglasno molila; vsakokrat, kadar je udarila strela, se je pokrižala, ker je je bilo strah. Ni še namreč pozabila poletnega popoldneva, ko je bila vsa družina zbrana pri stricu Mateju. Osem ali devet let je imela. Sedeli so za mizo in čakali, da teta prinese kosilo, ko je udarilo. Videla je skledo pečenega mesa, ki je teti padla iz rok, in sliko svetega Jožefa, ki se je stresla na steni. Oče jo je stisnil k sebi in rekel, da ni nič. Ni se ji treba bati. Teta je globoko vzdihnila, se sklonila in s tal pobrala meso. Tudi mama se je sklonila, da bi pomagala na hitro pospraviti, ker se takšno lahko zgodi vsaki. Takrat je najstarejši, Valentin, kriknil, da so atej kot iz kamna in da imajo modre ustnice. Oče jo je spustil in se obrnil k stricu. O, tega se ne da pozabiti! Vstal je izza mize in strica odvrlel v sobo na posteljo, takoj zatem pa po blatni poti stekel proti Rupertovi hiši. Še malo, pa se je vrnil. S seboj je pripeljal moža, ki sta skrbno pregledala strica. Eden je poslušal srce, drugi je medtem iz črne torbe izvlekel britev in teto prosil za posodo vroče vode. Ko se je teta vrnila z vodo, sta pa možka že stala pri vratih, da se ne da pomagati: pokličite gospoda.

Dejče in Marta sta šla spat takoj, ko se je stemnilo. Otrok je bil v postelji pri materi, ker je rekel, da se boji grmenja. Tone je sicer nekaj zagodrnjal, a je tako ostalo, ker se mu ni zdelo nič slabega, če je otrok kakšno noč pri nji. Sam je še dolgo sedel ob oknu in gledal ven. Mislil si je, da bo zjutraj vse pod vodo, če ponoči ne neha deževati. Sploh ne bi bilo prvič. Voda je že marsikoga požrla: enkrat nepredvidnega otroka, spet drugič potepuha, ki je obležal v tem ali onem grabnu; enkrat obnemolega starca, spet drugič kmeta, ki je hotel rešiti živino. Na mizi je imel steklenico žganja in kozarec. Tu in tam si je natočil, tu in tam je napravil dolg požirek in pri tem vsakokrat tiho zaklel. Nekaj pred dvanajsto se je vendar slekel in legel. V postelji je še dolgo poslušal dežne kaplje, ki so padale po strehi in udarjale v šipo; nekajkrat se mu je zazdelo, da iznenada dežuje manj, in mogoče v resnici tudi je, pa se je že naslednji trenutek spet ulilo.

Zjutraj je voda prekrivala ravnino in se je ob prvem svitu bleščalo kot od tisoč sedemsto ogleдал, deževalo pa ni več. Tone je nekaj časa stal na pragu, potem je po razmočenih tleh odšel za hišo, sedel na moped in se po nasipu odpeljal proti vasi. Ob mostu je ustavil. Vsepolno ljudi je bilo, ki so poslušali staro Jero pripovedovati o čudežu, ki se je zgodil to noč: od mraka sem klečala pred kipom nebeške matere. Vsi dobro veste, kako so kaplje padale po strehi in udarjale v šipo. Glasno sem prosila, naj prizanese ljudem in živini. Glasno sem prosila, naj se nas usmili. Ura je že odbila tretjo, ko sem zaslišala glas: zdaj bo nehala deževati. Po kolenih sem se odplazila k oknu in pogledala ven. Moje stare oči v šestinsedemdesetih letih niso videle podobnega: trinajst angelov je z zlatimi vedri zajemalo deževnico in jo odnašalo nazaj v nebo, da voda ne bi zalila ene same hiše in enega samega hleva. Slišala sem glas, ki mi je rekel: toliko veder deževnice, kot bodo moji angeli to noč odnesli nazaj v nebo, toliko očenašov moraš zmoliti do adventa, sicer bom sedemkrat toliko vode zlil po ravnini. Število veder je šest tisoč petstoenašestdeset.

(Stara Jera je bila od velikega deževja v svetišču. Sprva je zakrita s črno ruto hodila domov, sprva se je še ustavljala med ljudmi v vasi in jim govorila, koliko očenašov je že zmolila in koliko jih še mora. Otroci so s strahom gledali za njo; dovolj je bilo, da so jo slišali prihajati, pa so se razbežali na vse strani. Kasneje se ni več dvignila izpod razpela. Ženske so ji v termovkah prinašale različne čaje. Niso se mogle načuditi, od kod ji naenkrat toliko moči, da more vse dneve in noči preklečati. Prej še do svetišča ni mogla sama, pač pa jo je moral peljati kateri izmed

sosestov. Nobena skrivnost ni, da več kot dvajset let niti koraka ni napravila brez bergle; nobena skrivnost ni, da je naredila vse, kar je slišala od tega ali onega: celo plazila se je skozi drevesne votline onstran reke in pri tem glasno molila za ozdravitel. Zaman. O, je zdaj Amand kriče mahal s prižnice, čudež se je zgodil! Kdor verjame, bo odrešen, kdor dvomi, na veke pogubljen!)

10. Že dopoldne se je povsem zjasnilo. Šepavi Žef se je najprej sprehodil okoli hiše, kasneje je pa iz lope prinesel lestev in se povzpел na streho, da si je mogel natančno ogledati, če se v neurju ni poškodoval kakšen strešnik. Marija mu je večkrat rekla, naj se za božjo voljo spusti dol: če bi bilo kaj narobe, bi že opazil, tako pa čisto po nepotrebnem izziva nesrečo. Moški ji je vsakokrat zamahnil, naj ne stoji spodaj in naj ne gleda gor, če se tako prekleto boji. Namesto tega naj skuha kavo, ki bi se še kako prilegla. Ženski kajpak ni bilo prav, zato je še lep čas stala spodaj, še lep čas je vzdihovala, naj pride dol. Ko se je Žef vendar spustil po lestvi dol, ga je najprej močno objela in poljubila, takoj zatem ga je pa s pestjo udarila po rami, da je nima rad... prav zares, če bi me imel vsaj malo rad, bi ne lezel po strehi. Bodi, jo je moški prijel za roko in potegnil k sebi, tako lesen spet nisem, pa naj ljudje govorijo, kar hočejo. Pusti to, ga je ženska odrinila, ampak mene je bilo strah. Dovolj. Dovolj o tem. Raje skuhaj kavo. Ja, mu je prikimala ženska, zdaj bom skuhal kavo.

Majda je ves čas stala ob oknu in ju opazovala. Nekajkrat je ponovila, da ne bi bilo nobene škode, ko bi šepavec padel dol in si zlomil vrat. Ja, najbolje bi bilo, ko bi padel dol in se ubil. Divjak. Kdo pa vsako soboto seka drva in pri tem glasno hrope, da ni mogoče spati niti do sedmih? Kdo pa neprestano čepi na drvih in vleče na ušesa, ker ne bi hotel preslišati ene same besede, ki jo izgovorim? Ni boljši od boleznj, prav zares ni boljši od preplitkega groba. Kdo pa je okužil mojo Matejko, lepo prosim, kdo je zastupil mojo punčko, ki me je imela raje od vsega na svetu?! Ni mogel biti drug kot šepavec, pokveka, ki se vsako noč spremeni v krastačo, da se more prikraati čisto blizu in mi vse do jutra šepetati najostudnejša prekletstva. In ko sem bila v bolnici... je moji Matejki v srce nasadil pelin. Še pravi čas sem spregledala – še pravi čas! Ničesar ne dobita. Kar imam, znosim iz hiše. Četudi vse zakopljem v blatna tla globoko v močvirju! Da le šepavec in Matejka od tega ne dobita ničesar! Potem bomo videli, je Majda odšla v kuhinjo po plastično vrečo. Najprej je vanjo zmetala ves denar, kar ga je imela v stenski omari, zatem se je vrnila v spalnico, odprla predalnik in vzela skrinjico z nakitom. O, ljubi moj Fran, so ji po licih spolzele solze, kaj sem dočakala! O, ljubi moj Fran, to ti povem: od mene ne dobita ničesar. Enega samega novčiča ne, enega samega srebrnega prstana ne, je odprla skrinjico in stresla nakit v vrečo. Že naslednji trenutek si je obula škornje, ogrnila jopo in pohitela proti reki.

Žef je tisti čas stal ob oknu in gledal za Majdo: le kam se ji tako mudi? To bi pa rad vedel, kam se ji tako mudi in kaj nosi v vreči. Marija je medtem skuhal kavo in jo postavila na mizo: no, pridi že. Ja, je moški stopil od okna in sedel za mizo. Kaj? ga je ženska dreznila s komolcem, povej, kaj? Saj ni nič takšnega, se je Žef nasmehnil in skomignil z rameni, sploh nič takšnega. Ampak? Nič ampak, je moški zamahnil z obema rokama in si v kavo stresel nekaj sladkorja, napravil požirek in prikimal: dobro kavo si skuhal. Zares dobro. Zatem je iz žepa izvlekel pomečkano cigaretno škatlo in eno prižgal. Preden je bila cigareta na polovici, je začel kašljati, da se je Marija ujezila: kdaj že ti je zdravnik rekel, da nehaj kaditi. Kdaj že! Ti... ti si pa kot otrok... nič boljši... nikogar ne poslušaj! Bodi, je moški ugasil cigareto in zmajal z glavo, da ne pokadi več kot pet dnevno. Tudi to je preveč, je ženska vstala

od mize, tako ti povem: tudi to je preveč. Dobro, ji je moški prikimal, zdaj pa nehaj, lepo te prosim, nehaj. O, je ženska začela v omaro zlagati lonce in krožnike, ki so bili v pomivalnem koritu od prejšnjega večera.

Majda je medtem prišla do reke. Na vse strani je pogledovala in vzdihovala, da od nje ne dobita ničesar: ne šepavec ne Mateja, pa naj ljudje od blizu in daleč govorijo, kar hočejo. Ničesar ne dobita! To bosta presenečena, ko nekega dne ugotovita, da je skrinjica z nakitom prazna, to bosta besna, ko spoznata, da ju je prehitela. In je bilo vse zaman... Majda je še pravi čas spregledala. Na ljubem svetu ne bo nikogar, ki bi vedel, kje je njen nakit. Takrat bo Mateja noč za nočjo prihajala na materin grob, s pestmi tolkla po kamniti plošči in glasno jokala, da jo je imela rajje od vsega. Naj le izjoka oči, naj le izjoka dušo! Ampak dobila ne bo ničesar. Mogoče jo pokveka nagovori, da odpreta grob: ves nakit je notri. Če odpreta grob... ničesar ne najdeta, razen prekletstva: še isti trenutek se bo Matejka spremenila v sivo golobico, se dvignila visoko v nebo in odletela daleč stran, pokveka pa v črnega vrana z zlomljeno perutjo. Iz vreče je vzela zapestnico in jo vrgla daleč od obrežja. Spet je segla v vrečo in spet in spet. Dokler ni v dlani začutila tankega prstana. Razprla je pest in pogledala: srebrn prstan, ki ga je dobila od Frana mrzlega zimskega večera. Zgodaj spomladi sta se poročila. Še malo pa je imela trebuh – nebeška pomagalka, kolikšen trebuh je imela že v četrtem mesecu! Vsi so mislili, da bo rodila konec maja ali kaj podobnega; vsi so govorili, da sta se poročila zaradi njenega trebuha. Malo ji je bilo pomembno, kaj so mislili, kaj pošepetavali in kaj govorili. Vso pomlad in vse poletje je hodila skozi vas v najbolj prosojnih oblekah, da so ji ženske zavidale otroka, ki ga je nosila pod srcem, in moškega, ki se ga je oklepala. Pozno jeseni je povila Matejko. Noben oče ni bil tako ponosen kot njen Fran. In ko je kasneje deklica shodila: noben oče ni svojega otroka tolikokrat peljal skozi vas do mosta gledat race; noben oče ni svojega otroka tolikokrat peljal do pekarne po rogljič. Majda je požrla slino in si srebrn prstan nadela na mezinec leve roke. Spet je segla v vrečo, izvlekla naprsnico in jo vrgla daleč med črnovzvalovane vode: ničesar ne dobita... ničesar! Ko so bili v vreči samo še šopi bankovcev, je globoko vzdihnila in zaprla oči. V trenutku se ji je zdelo, da vsenaokoli sliši črne ptice pritajeno lesti skozi bodičevje in jih bo zdaj zdaj vse polno. Odprla je oči, pobrala največji kamen, ga spustila v vrečo, jo zavezala in vrgla daleč stran. Samo še toliko je stala na obrežju, da je videla vrečo potoniti, potem se je obrnila in stekla proti domu. Ni upala pogledati nazaj.

Zlati sončni žarki so se lomili na orumenelih listih za reko, bilke so poplesavale v blagem vetru. Po gladini so drsele sivorjave race. Tisoč in tisoč let.

11. Amand je zgodaj legel k počitku. V trenutku je zaspal in ni slišal zavijanja psa, ki ga je veter prinašal od daleč. Sanjal je, da so se nad njim odprla nebesa in naenkrat vidi prestol in okoli njega štiriindvajset prestolov in na prestolih štiriindvajset starešin v belem, z zlatimi venci na glavi. In sedem angelov. Bil je srečen. Zares srečen. V kratkem je pa do njega stopil nadangel Rafael in mu rekel, da mora še to noč v močvirje, tam poiskati peklenško pošast in jo posekati z mečem. Amand je odprl oči in vstal s postelje. Stopil je k umivalniku in si s hladno vodo oprhal poten obraz. Zatem je šel do okna in pogledal ven: rahel veter je pozibaval veje mlade češnje pred hišo. S stola je vzel hlače in srajco ter se na hitro oblekel. Z omarice je vzel znamenje križa, stopil do vrat, si obul škornje in stopil ven. Pred hišo je obstal, se takoj zatem obrnil proti reki in s počasnimi koraki, odločen, da tokrat poišče peklenško kreaturo in z njo za vselej obračuna, stopil po poti navzdol. Vsake toliko je pogledal nazaj, ker je hotel biti prepričan, da mu nihče ne sledi.

Ko je dobro uro kasneje prišel do znamenja, je z glave snel klobuk in se

pokrižal: sprejmi mojo ponižno prošnjo in položi jo pred prestol božjega veličanstva. Mnogim in mnogim si že pomagal, pomagaj tudi meni. Šel je naprej. Vedel je, da spredaj ni nobenega znamenja več, nobenega razpela, h kateremu bi se mogel zateči... samo trnate bilke so in šopi trave. Še malo, pa se mu je zazdelo, da nekje daleč spredaj sliši najbolj grozljivo vreščanje, kar ga je kdaj moglo slišati človeško uho. Pohitel je naprej.

Pet dni in pet noči je Amand skozi močvirje sledil vreščanju. Šesti dan je omagal. Sedel je pod grm, glavo spustil v dlani in zaprl oči. V sanjah se je z neba spustil nadangel Rafael, eden izmed sedmih, ki stojijo pred Gospodom. Stopil je k Amandu in mu podal svoj meč: pojdi in posekaj zlodejevo kreaturo, da ne bo pogubila nobenega otročiča več, da ne bo onečastila nobene device več, da ne bo oskrunila nobenega svetišča več. Pojdi in jo posekaj! Amand je odprl oči: ob nogah je ležal zlat meč, ki se je bleščal kot sedem sonc. Zgrabil ga je in vstal. Tisti trenutek je spet zavreščalo: še nikoli tako razločno, še nikdar tako blizu. Pridi, je Amand dvignil orožje, zdaj sem pripravljen. Preden je izgovoril besede, je iz trstja pred njim stopila spaka, kakršne človeško oko ni videlo: z volčjo glavo, labodjimi perutmi in kačjim repom. Zavreščala je in se pognala proti možu, ki je zavihtel meč in udaril. Štirinajstkrat. Zatem je spustil orožje in padel na kolena. Ni mogel verjeti očem: razsekana zver je ležala pred njim. O, še so se ji svetile oči, še je kazala zobe in plahutala s perutmi, še je udarjala s svojim kačjim repom, da so se stresala tla. Pa je Amand vedel, da ne več dolgo. Ko je rep zadnjič udaril po tleh, je k sebi potegnil meč in razparal trup. Z rokami je iztrgal srce in ga položil na tla pred seboj. Visoko je dvignil angelski meč ter ga z vso močjo prebodel. Potem je iztrgal še drugo srce in ga prebodel.

Ob prvem mraku se je napatil nazaj proti zaselku. Štiri dni je hodil proti domu, štiri dni in štiri noči. Na večer petega dne je spredaj zagledal obris vasi. Sedel je na gomilo pod drevesom in na kolenih prekrizal roki. Bil je utrujen. Neskončno utrujen. Petstokrat je že bil v močvirju, petsto zveri je že posekal in jim iztrgal tisoč demonskih duš. Glasno je vzdihnil in dvignil roki proti nebu. Vedel je, da bo šel še petstokrat v močvirje, še petsto zveri bo posekal, če bo treba. Ker noče, da bi zlodejeva kreatura pogubila enega samega otročiča, onečastila eno samo devico ali oskrunila eno samo svetišče.